

Rekonstrukcja widoku Tarnowskich Górach ok. 1700 roku

Obiekty UNESCO w Polsce, jako atrakcja turystyczna kraju.

- CEL OGÓLNY: **Poznanie walorów turystycznych Polski ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO**

Po dzisiejszej lekcji będę umiał/umiała:

- **Wymieniać obiekty i wskazać na mapie obiekty** wpisane w Polsce na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO i podawać ich cechy charakterystyczne.
- Rozróżnić obiekty kulturowe od przyrodniczych.
- Opisać wybrany obiekt UNESCO w Polsce, wyszukiwać informacji o tych obiektach.
- Wskazać, które z obiektów prezentują dziedzictwo przyrodnicze, a które kulturowe.
- **Podać argumenty za koniecznością** zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego.
- Zrozumiem, że mam wpływ na rozwój kulturowy i gospodarczy kraju.

Walory turystyczne

- Pod pojęciem *walor turystyczny* rozumiany jest obiekt lub zespół obiektów mający wartościowe cechy unikalne, dzięki którym wzbudza on zainteresowanie turystów.
- Wśród **przyrodniczych walorów turystycznych** Polski wyróżnić można kilka grup obiektów:
 - ❖ roślinność, a zwłaszcza lasy wraz zamieszkującymi je zwierzętami;
 - ❖ wody – morza, jeziora, rzeki wraz z wodospadami i źródłami, tereny podmokłe, podziemne wody mineralne;
 - ❖ formy terenu, np. pasma i masywy górskie, szczyty, przełęcz, doliny, kotliny, wyżyny, wydmy, plaże;
 - ❖ formy skalne, np. głazy narzutowe, gołoborza, jaskinie, ostańce;
 - ❖ czyste powietrze, cisza i spokój.

Pierwotny las Puszczy Jodłowej i Puszczy Białowieskiej

Gołoborze na
stoku Gór
Świętokrzyskich

Wapienny krajobraz Jury Krakowsko- Częstochowskiej

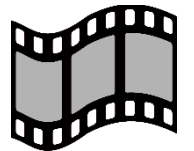

Śnieżka – najwyższy szczyt Sudetów

Kulturowe walory turystyczne w Polsce

- *Kulturowe walory turystyczne* to unikalne obiekty lub zespoły obiektów stworzone przez człowieka i mające wartość historyczną. Są one przedmiotem zainteresowania przede wszystkim w turystyce krajoznawczej. **Wyróżnić można kilka rodzajów tych walorów:**
 - **miasta o zabytkowej zabudowie**, np. Kraków, Warszawa, Toruń, Wrocław, Zamość, Sandomierz, Kazimierz Dolny, Gdańsk, Poznań, Lublin;
 - **pojedyncze obiekty zabytkowe** o dużej, często międzynarodowej renomie, np. Kopalnia Soli w Wieliczce, były Obóz Koncentracyjny w Oświęcimiu, Zamek Krzyżacki w Malborku, Pole Bitwy pod Grunwaldem, Prastłowańska Osada w Biskupinie, Wilczy Szaniec na Mazurach (była kwatera Hitlera), Kanał Elbląsko-Ostródzki;
 - **muzea gromadzące wiele cennych eksponatów powiązanych ze sobą tematycznie**, np. muzeum techniki, sztuki, literatury czy też archeologiczne, geologiczne, wojskowe; szczególnym rodzajem są regionalne muzea etnograficzne, których zabudowania oraz wiele eksponatów często znajduje się na wolnym powietrzu, tworząc skanseny, czyli rekonstrukcje dawnych osad;
 - **miejsca kultu religijnego będące celem pielgrzymek**, np. Klasztor Jasnogórski w Częstochowie, Bazylika w Licheniu (k. Konina), Katedra w Gnieźnie, Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej (k. Krakowa), Bazylika w Świętej Lipce (k. Olsztyna), Góra Grabarka (na Podlasiu), Lednogóra (k. Gniezna).

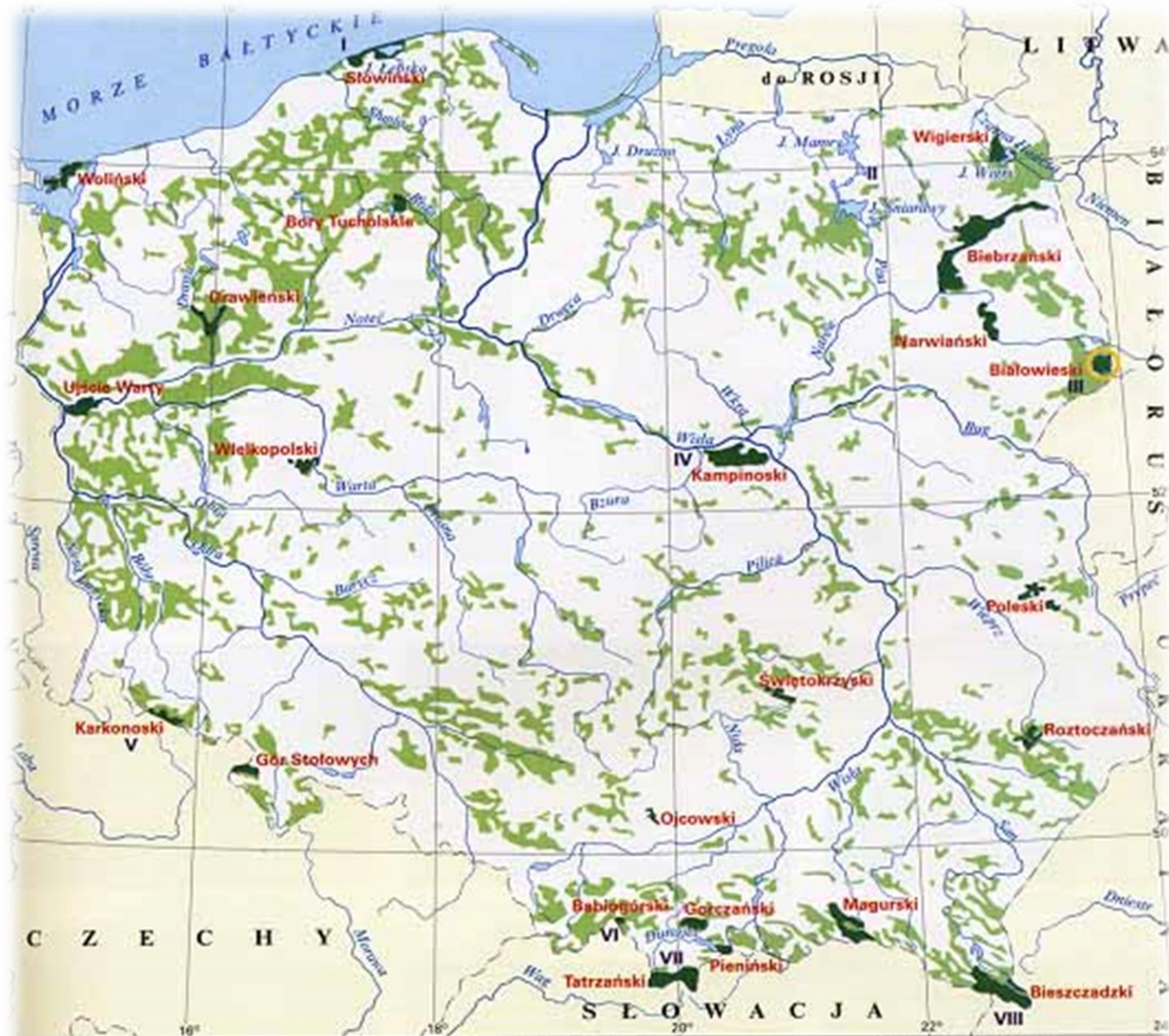

Obiekty UNESCO w Polsce, jako atrakcja turystyczna kraju.

- CEL OGÓLNY: **Poznanie walorów turystycznych Polski ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO**

Po dzisiejszej lekcji będę umiał/umiała:

- **Wymieniać obiekty i wskazać na mapie obiekty** wpisane w Polsce na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO i podawać ich cechy charakterystyczne.
- Rozróżnić obiekty kulturowe od przyrodniczych.
- Opisać wybrany obiekt UNESCO w Polsce, wyszukiwać informacji o tych obiektach.
- Wskazać, które z obiektów prezentują dziedzictwo przyrodnicze, a które kulturowe.
- **Podać argumenty za koniecznością** zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego.
- Zrozumiem, że mam wpływ na rozwój kulturowy i gospodarczy kraju.

parki narodowe
 zasięg lasów w Polsce
Poleski nazwy parków narodowych

Światowe Rezerwy
 Biosfery UNESCO:

I Słowiński P. N.	V Karkonoski P. N.
II Rez. J. Łuknajno	VI Babiogórski P. N.
III Białowiecki P. N.	VII Tatrzański P. N.
IV Kampinoski P. N.	VIII Bieszczadzki P. N.

Obiekty przyrodnicze
 Światowego Dziedzictwa UNESCO

Białowiecki Park Narodowy

0 100 km

Obiekty najcenniejsze wpisywane są na [Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO](#).

Jest ich już blisko 1000 na całym świecie, z czego (15 do 2018) 16 (od lipca 2019 r. dopisano Krzemionki Opatowskie) znajduje się w Polsce.

POLSKA walory turystyczne

Główne funkcje ośrodków turystycznych:

- wypoczynkowa
- krajoznawcza (w tym pielgrzymkowa)
- uzdrowskowa

Wielkość ośrodków:

- bardzo duży
- duży
- średni

Atrakcyjność obszarów turystycznych:

- obszar bardzo atrakcyjny
- obszar atrakcyjny

◆ Obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (w nawiasie rok wpisu):

- 1 Historyczne Centrum Krakowa (1978)
- 2 Kopalnia Soli w Wieliczce (1978)
- 3 Puszcza Białowieńska (1979, 1992)
- 4 Obóz Koncentracyjny w Oświęcimiu (1979)
- 5 Historyczne Centrum Warszawy (1980)
- 6 Stare Miasto w Zamościu (1992)
- 7 Zamek Krzyżacki w Malborku (1997)
- 8 Średniowieczne Miasto w Toruniu (1997)
- 9 Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej (1999)
- 10 Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze (2001)
- 11 Drewniane Kościoły w Południowej Małopolsce (2003)
- 12 Park Mużakowski (2004)
- 13 Hala Stulecia we Wrocławiu (2006)
- 14 Drewniane Cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (2013)

NAJMŁODSZY OBIEKT UNESCO W
POLSCIE

Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku w
Tarnowskich Górach

- <http://unesco.tarnowskiegory.pl/unesco/historia/>
- Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku w Tarnowskich Górach wraz z jej systemem gospodarowania wodami podziemnymi położona jest na płaskowyżu śląskim w południowej części Polski, w jednej z klasycznych europejskich prowincji metalogenicznych.
- Jest to **największy, najbardziej znaczący i najbardziej reprezentatywny** w Polsce zespół podziemi historycznych kopalń rud metali, zachowany i udostępniony dzięki ponad 60-letniemu zaangażowaniu lokalnego stowarzyszenia.
- Zespołowi temu towarzyszy ponadto ogromny **system gospodarowania wodami podziemnymi**, obrazujący 300-letni rozwój geniuszu inżynierii hydraulicznej.
- <http://kopalniasrebra.pl>
- <https://eloblog.pl/mapa-swiatowego-dziedzictwa-unesco-w-polsce/>

„Szlakiem Światowego Dziedzictwa UNESCO”

Zadania dla ucznia

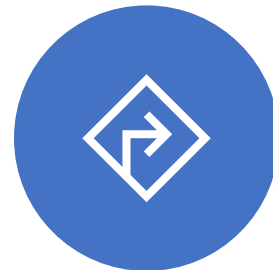
1. Podaj przykłady przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych występujących w twoich okolicach. Oceń, czy twój region jest dla turystów atrakcyjny pod względem przyrodniczym.

2. Na mapie powyżej odzyskaj wszystkie obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO i przeczytaj podstawowe informacje na ich temat.

3. Wymień obiekty z Listy, które udało ci się już zobaczyć. Przypomnij sobie ich unikalne cechy.

4. Odczytaj z mapy nazwy i funkcje ośrodków turystycznych w twoim regionie. Jakie obiekty znajdują się w tych ośrodkach? Czy któryś z nich został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO?

Jakie zabytki kultury i natury mogą być wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa?

Określają to artykuły (1 i 2) Konwencji Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego

<http://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/kryteria/>

Warunkiem wpisu miejsca o charakterze kulturowym na Listę Światowego Dziedzictwa jest uznanie wyjątkowej wartości uniwersalnej w oparciu o co najmniej jedno spośród pięciu przedstawionych poniżej kryteriów, przy czym kryterium VI może być stosowane jedynie jako kryterium uzupełniające.

Dobro powinno:

- I. stanowić wybitne dzieło twórczego geniuszu człowieka; lub
- II. ukazywać znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu; lub
- III. nieść unikalne lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej; lub
- IV. być wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości; lub**
- V. być wybitnym przykładem tradycyjnego osadnictwa, tradycyjnego sposobu użytkowania lądu lub morza, reprezentatywnego dla danej kultury (kultur); lub obrazującym interakcję człowieka ze środowiskiem, szczególnie jeżeli /dane dobro/ stało się podatne na zagrożenia wskutek nieodwracalnych zmian; lub
- VI. być powiązane w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu (Komitet jest zdania, że kryterium to powinno być stosowane na ogół łącznie z innymi kryteriami);

W odniesieniu do zespołów miejskich Komitet Światowego Dziedzictwa przyjął szczegółowe wytyczne, dzieląc je na trzy główne rodzaje:

I. miasta, które już nie są zamieszkałe, ale które ukazują niezmiennie archeologiczne świadectwo przeszłości. Na ogół spełniają one kryteria autentyzmu, a ich stan konserwacji może być względnie łatwo kontrolowany;

II. miasta historyczne, które są zamieszkałe i które, z natury rzeczy rozwijały się i będą nadal się rozwijać pod wpływem zmian społeczno-kulturowych. Jest to sytuacja, która utrudnia stwierdzenie autentyczności, a politykę ochrony czyni bardziej problematyczną;

III. nowe miasta XX-wieczne, które paradoksalnie mają coś wspólnego z dwiema poprzednimi kategoriami i podczas gdy ich oryginalny miejski układ jest bardzo czytelny, a ich autentyzm niezaprzeczalny, przyszłość nie jest jasna, ponieważ ich rozwój jest w dużym stopniu trudny do kontrolowania.

POLSKIE

OBIEKTY UNESCO

Stare Miasto w Krakowie

Wpis na podstawie kryterium IV

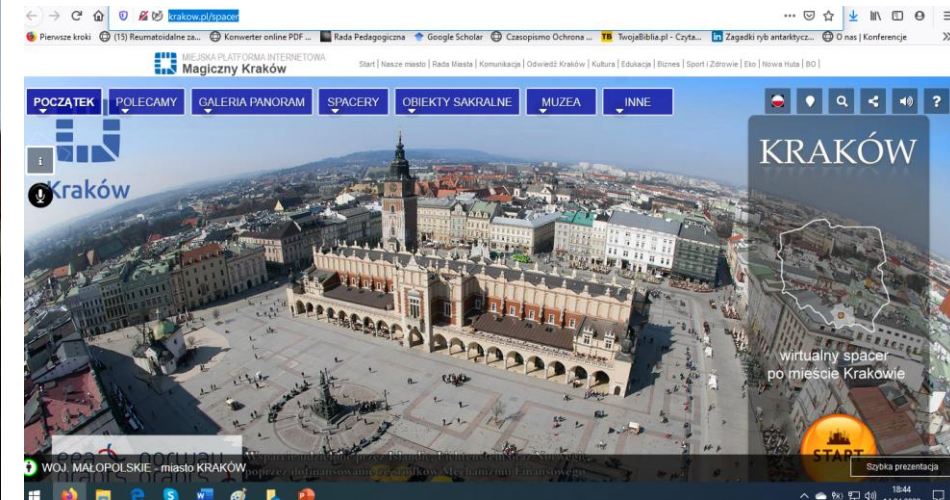
Miejsce wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa w 1978 r., czyli jako jedno z pierwszych 12 obiektów na świecie. **Obszar wpisany obejmuje Stare Miasto w obrębie dawnych murów, Wzgórze Wawelskie oraz dzielnicę Kazimierz ze Stradomiem.** W 2010 r. została utworzona strefa buforowa dla obszaru wpisanego.

Stare Miasto Krakowa, dawnej stolicy Polski, rozciąga się u stóp Zamku Królewskiego na Wawelu. XIII-wieczne miasto kupieckie posiada największy w Europie rynek, liczne zabytkowe kamienice oraz bogato wyposażone pałace i kościoły. O świetnej przeszłości Krakowa świadczą fragmenty XIV-wiecznych murów miejskich, położona na południu miasta średniowieczna dzielnica Kazimierz, z zabytkowymi synagogami, Uniwersytet Jagielloński oraz katedra gotycka, w której pochowani są królowie Polski (Wawel).

Stare Miasto w Krakowie

Stare Miasto w Krakowie

Wirtualny spacer po
Krakowie;

<http://krakow.pl/spacer>

Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni

Wpis na podstawie kryterium IV

- Podobnie jak Stare Miasto w Krakowie, **Kopalnia Soli w Wieliczce została wpisana w 1978 r.**, jako jeden z pierwszych 12 obiektów na świecie.
- W 2013 roku wpis rozszerzono o **Kopalnię Soli w Bochni i Zamek Żupny w Wieliczce**, zmieniając nazwę wpisu. Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni są wpisem seryjnym.
- *Pokłady soli kamiennej w Wieliczce eksploatowane są od XIII w. Kopalnia rozciąga się na 9 poziomach i liczy 360 km chodników, w których znajdują się wyrzeźbione w soli ołtarze, posągi i inne dzieła sztuki; etapy pasjonującej pielgrzymki ku przeszłości tego zakrojonego na szeroką skalę przedsięwzięcia przemysłowego.*
- *Strefę Zabytkową Kopalni w Bochni stanowią 3 szyby: Sutoris (z połowy XIII w.), Campi (z połowy XVI w.) i Trinitatis (z początku XX w.) oraz 9 poziomów, usytuowanych pod powierzchnią. Cenną spuścizną kultury duchowej bocheńskich górników stanowią podziemne kaplice i miejsca kultu religijnego.*
- *Jedyny w świecie obiekt górniczy czynny nieprzerwanie od czasów średniowiecza*

Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni

Tereny byłych obozów Auschwitz-Birkenau zostały wpisane w 1979 r. na podstawie kryterium VI. Na Liście Światowego Dziedzictwa reprezentują wszystkie obozy koncentracyjne i obozy zagłady na świecie.

- Ogrodzenia, druty kolczaste, wieże strażnicze, baraki, szubienice, komory gazowe oraz krematoria świadczą o warunkach, w jakich odbywało się hitlerowskie ludobójstwo na terenie dawnego obozu koncentracyjnego i obozu zagłady Auschwitz-Birkenau, największego w III Rzeszy. Badania historyczne wykazały, że w obozie tym, stanowiącym symbol okrucieństwa ludzi wobec ludzi w XX wieku, systematycznie głodzono, torturowano i wymordowano 1, 5 miliona ludzi, w przeważającej części Żydów.*

Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945)

Wirtualna wycieczka:

<https://spacery360.pl/realizacje/auschwitz-birkenau-wirtualny-spacer>

Puszcza Białowieska

Obiekt transgraniczny polsko-białoruski

Wpis na podstawie kryteriów IX i X

[To zdjęcie](#), autor: Nieznany autor, licencja: [CC BY-SA](#)

*Puszcza Białowieska położona na terytorium Polski i Białorusi jest rozległą połącją pierwotnego lasu, w którym występują zarówno drzewa iglaste, jak i liściaste. Obszar wpisany rozciąga się na powierzchni liczącej 141 885 ha. **Jest to miejsce unikalne z punktu widzenia zachowania różnorodności biologicznej. Występuje tu najliczniejsza populacja żubra europejskiego, gatunku, który symbolizuje Puszcę Białowieską.***

W 1979 r. na Listę Światowego Dziedzictwa została wpisana część obszaru Białowieskiego Parku Narodowego. Białoruska część Puszczy Białowieskiej została wpisana w 1992 r. jako rozszerzenie wpisu. Od 1992 r. obie części Puszczy stanowią jeden obiekt transgraniczny. W 2014 roku miejsce Światowego Dziedzictwa zostało rozszerzone, przede wszystkim po stronie polskiej (z powierzchni 5.069 ha do 59.576,09 ha). Nastąpiła również zmiana nazwy (ang. Białowieża Forest, przedtem: Białowieża Forest/Belovezhskaya Pushcha) i zmiana kryteriów wpisu (poprzednio: kryterium VII).

Puszcza Białowieska. Królestwo leśnego żubra. Podróże Bliskie Naturze (film 14 min).

<https://www.youtube.com/watch?v=fkJw4j5SDLY>

Stare Miasto w Warszawie

Wpis w 1980 r. na podstawie kryterium II i VI.

- W sierpniu 1944, w czasie Powstania Warszawskiego, przeszło 85% zabudowy Starego Miasta zostało zniszczone przez oddziały hitlerowskie.
- Po wojnie, z woli społeczeństwa, podjęto trwające pięć lat dzieło odbudowy, pieczołowicie restaurując kościoły, pałace oraz Rynek Starego Miasta. Jest to wyjątkowy przykład niemal całkowitej odbudowy zabytków pochodzących z nieprzerwanego ciągu historycznego, od XIII do XX wieku.

Wirtualny spacer: <https://warszawa.wkraj.pl/#/58121>
<https://warszawa.wkraj.pl/html5/index.php?id=58259>
<https://www.prezydent.pl/rezydencje-wycieczka/>

Wirtualny spacer ulicami stolicy?
Teraz to możliwe! Wszystko za pomocą Google Street View.

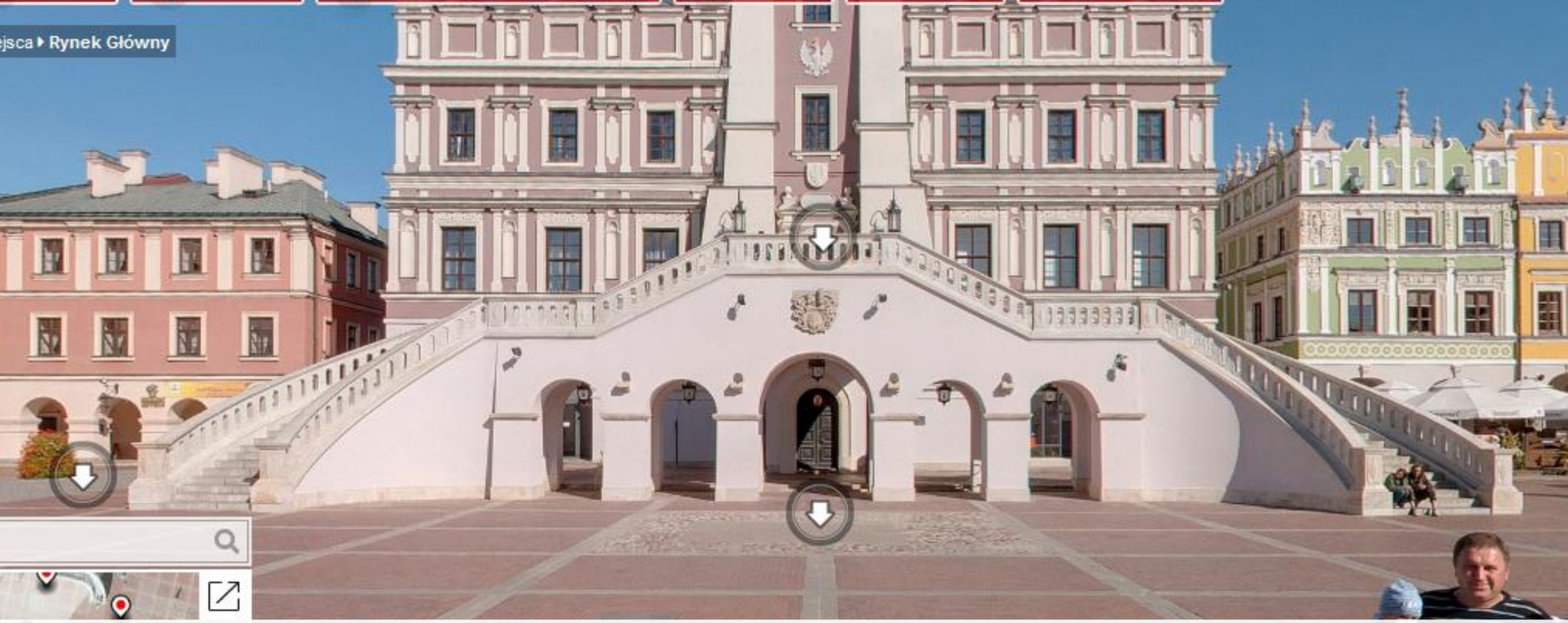
Stare Miasto w Zamościu

Zespół urbanistyczny wpisany w
1992 r. na podstawie kryterium IV

- *Miasto zostało założone w XVI wieku przez kanclerza Jana Zamoyskiego, na szlaku handlowym łączącym Europę Zachodnią i Północną z Morzem Czarnym.*
- *Zamość, wzorowany na włoskim modelu miasta idealnego, zbudowany przez pochodzącego z Padwy architekta Bernardo Morandiego, stanowi doskonały przykład miasta **renesansowego z końca XVI w.**, które zachowało pierwotny plan, fortyfikacje oraz liczne budowle, łączące włoskie i środkowoeuropejskie tradycje architektoniczne.*
- *Rozwój rynku XVII i VIII w.*

wirtualny spacer:

<https://zamosc.wkraj.pl/html5/index.php?id=58123#57826/230,0>

Średniowieczny zespół miejski Torunia

Obszar wpisany w 1997 r.
na podstawie kryteriów II i IV.

- Toruń zawdzięcza swe początki Zakonowi Krzyżackiemu, który w połowie XIII w. zbudował tu zamek, mający służyć za bazę wypadową do podboju i ewangelizacji Prus. Miasto, należące do Hanzy, wkrótce zaczęło odgrywać istotną rolę handlową.

<https://warszawa.warajsp.pl/18024>

O jego randze świadczą liczne okazałe, XIV i XV-wieczne budowle publiczne i prywatne (m.in. Dom Kopernika), wznoszące się na Starym i na Nowym Mieście.

Wirtualny spacer: <https://www.torun.pl/spacer/>

Zamek krzyżacki w Malborku

Wpis w 1997 r. na podstawie kryteriów II, III i IV.

- XIII-wieczny, warowny klasztor Zakonu Krzyżackiego został znacznie rozbudowany i upiększony po 1309 roku, kiedy przeniesiono tu z Wenecji siedzibę Wielkiego Mistrza. Ten znakomity przykład średniowiecznego zamku ceglanego popadł następnie w ruinę, ale został pieczołowicie odrestaurowany na przełomie XIX i XX w.

To właśnie w Malborku powstało wiele obowiązujących **dzisiaj technik konserwatorskich**.

Po poważnych zniszczeniach w czasie II Wojny Światowej, zamek został ponownie odrestaurowany na podstawie szczegółowej dokumentacji opracowanej przez jego wcześniejszych konserwatorów.

- Galeria 3D
- Galeria 2D
- Widok z wieży
- Spacer po mieście
- www

Search, Share, Volume, Help icons

Malbork, wirtualny spacer:
<https://muzeumzamlborku.wkraj.pl/html5/index.php?id=34844>

Navigation controls: compass, HD, zoom

Search, Share icons

Map fragment

Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy
Zespół wpisano w 1999 r. na podstawie kryteriów II i IV.

- W Kalwarii Zebrzydowskiej uderza malowniczy krajobraz kulturowy o wymowie duchowej. Otoczenie naturalne, w które wpisują się symboliczne miejsca odnoszące się do Męki Pańskiej oraz do życia Matki Boskiej, pozostało prawie niezmienione od XVII w. **Kalwaria Zebrzydowska nadal stanowi cel pielgrzymek.**
- **Bazylika i klasztor Bernardynów oraz park pielgrzymkowy (dróżki)**

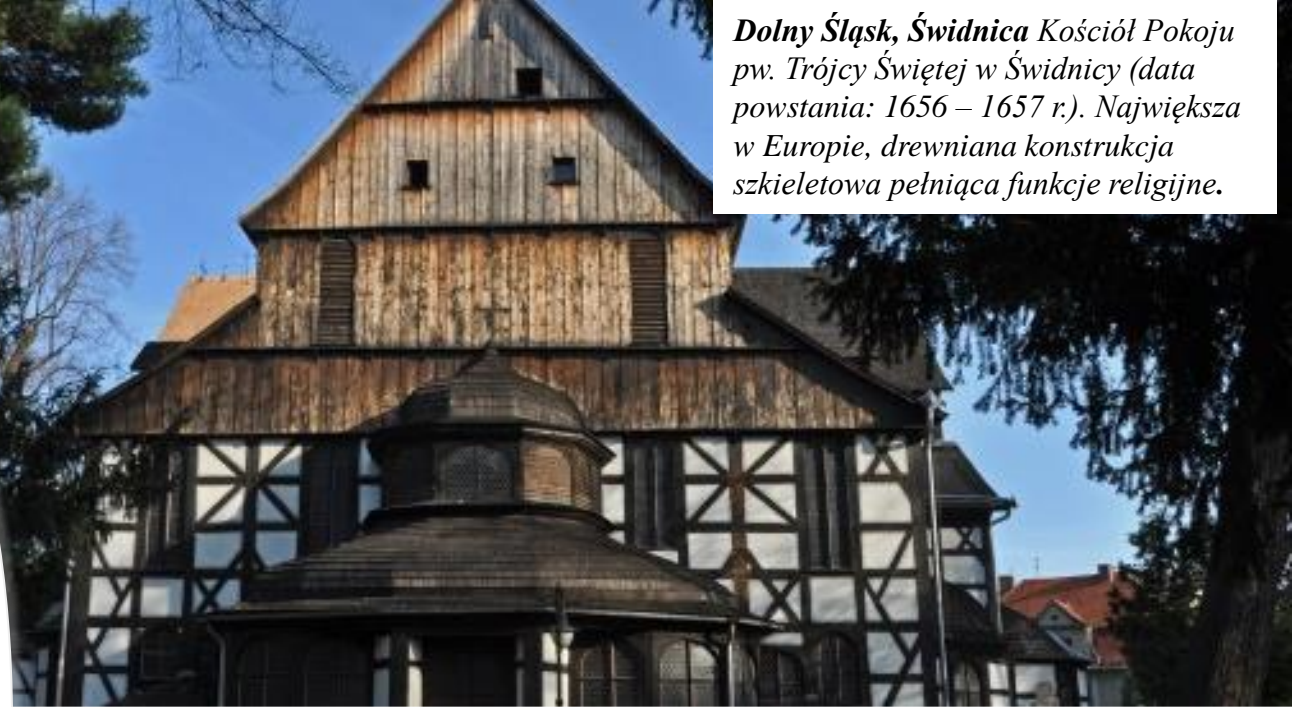
Wirtualny spacer: https://www.szlak.maryjny.pl/kalwaria_zebrzydowska_pl

Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy

Kościół został wpisany w 2001 r. na podstawie kryteriów III, IV i VI.

- Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy, **największe w Europie budowle sakralne o konstrukcji szkieletowej**, zostały wzniesione na Śląsku w połowie XVII w., w następstwie **Pokoju Westfalskiego**, regulującego kwestie religijne.
- Ograniczone warunkami politycznymi i materiałowymi, świadczą o poszukiwaniu wolności religijnej i przyjmują formy wyrazu właściwe kościołom katolickim, lecz mało rozpowszechnione w **tradycji luterańskiej**.

Dolny Śląsk, Świdnica Kościół Pokoju pw. Trójcy Świętej w Świdnicy (data powstania: 1656 – 1657 r.). Największa w Europie, drewniana konstrukcja szkieletowa pełniąca funkcje religijne.

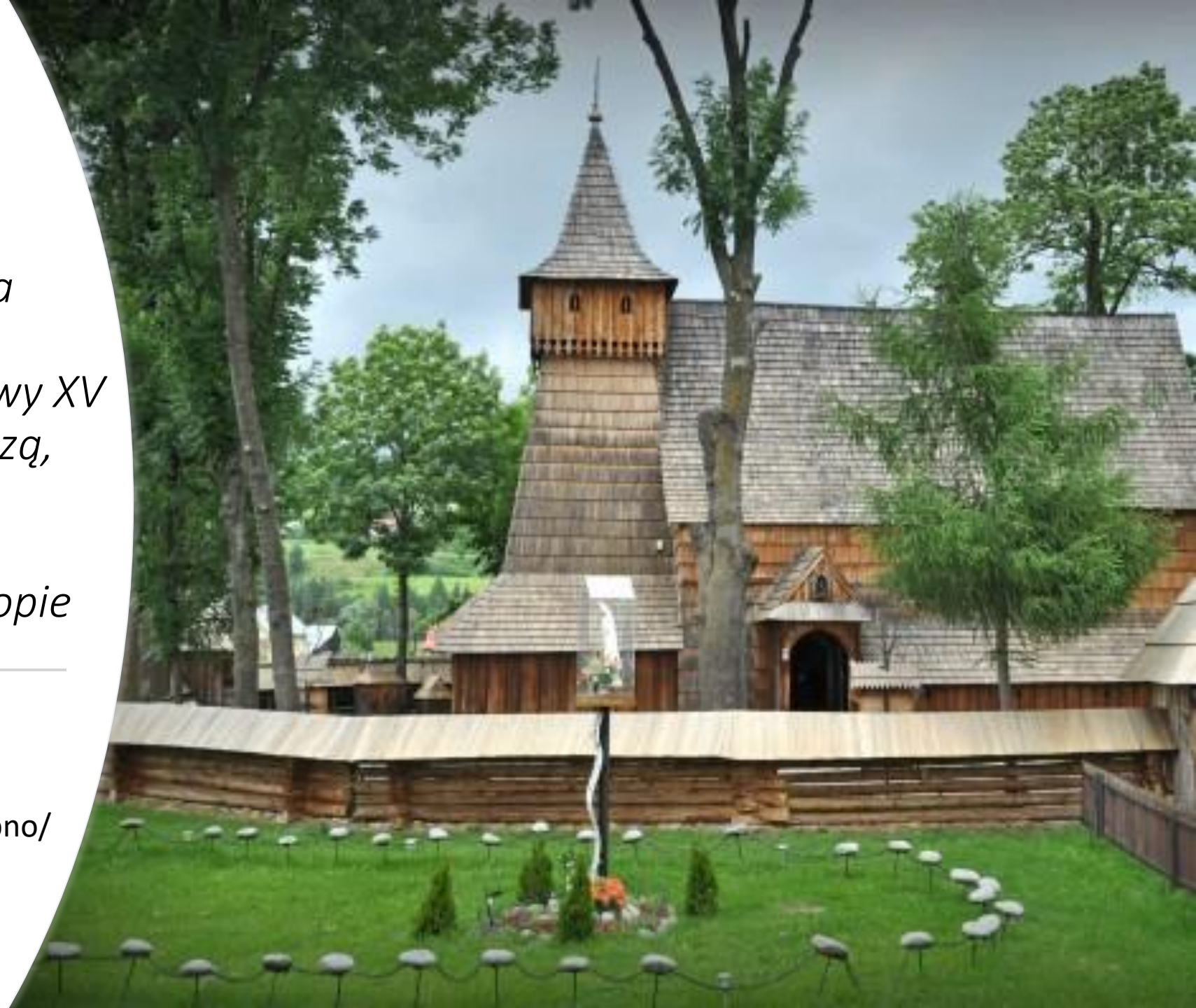
JAWOR, Kościół Pokoju pw. Ducha Świętego w Jaworze (data powstania: 1654-1655 r.). Jeden z dwóch zachowanych do dziś takich obiektów w Polsce.

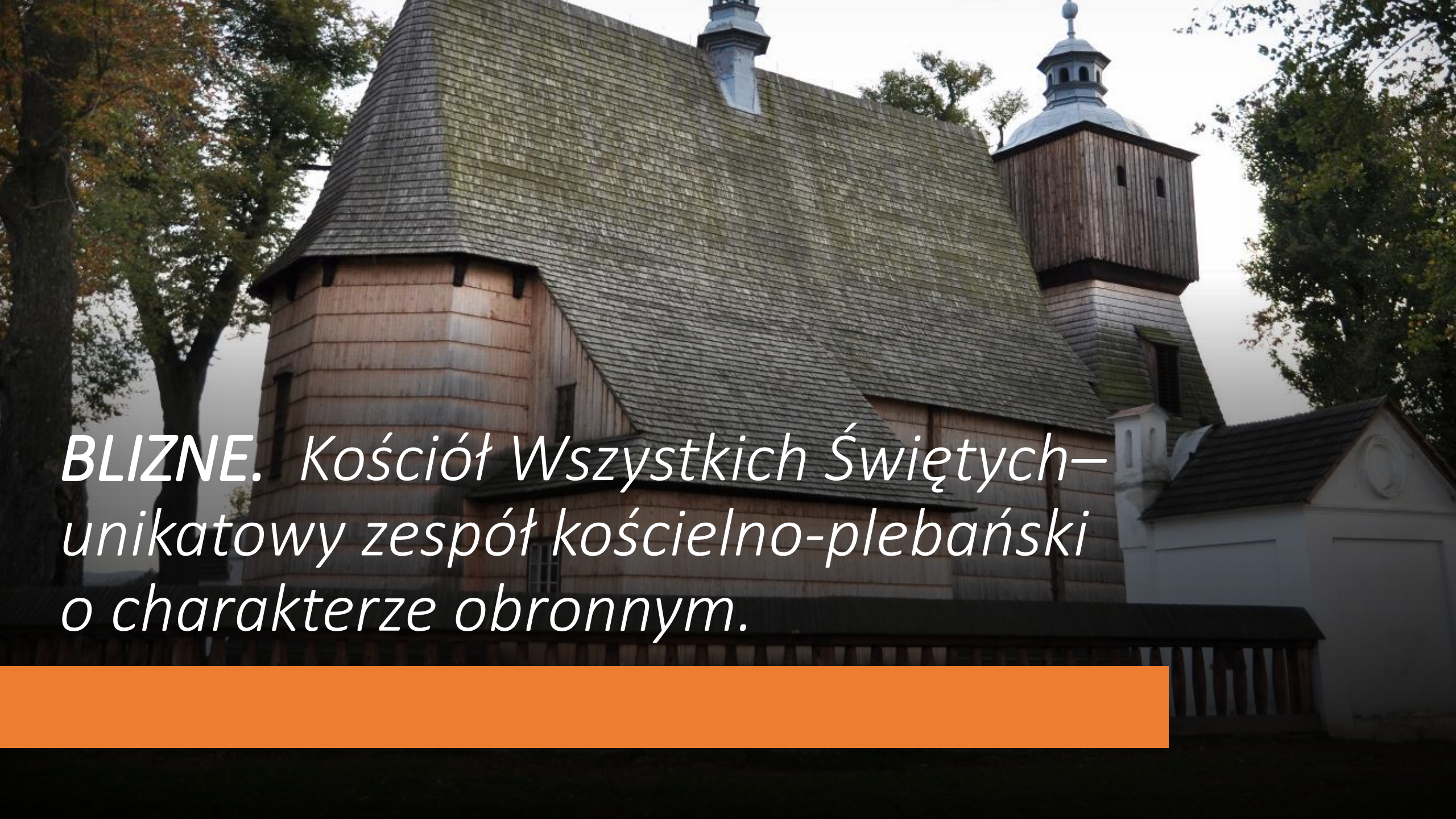
Drewniane kościoły południowej Małopolski
Binarowa, Blizne, Dębno, Haczów, Lipnica Murowana, Sękowa
Wpis w 2003 r. na podstawie kryteriów III i IV.

- Drewniane kościoły południowej Małopolski stanowią wyjątkowy przykład różnych aspektów tradycji budowlanych kościołów **średniowiecznych w kulturze rzymsko-katolickiej.**
- Do ich budowy wykorzystano **technikę zrębową**, rozpowszechnioną w Europie Północnej i Wschodniej od średniowiecza.
- **Kościoły powstawały z fundacji rodzin szlacheckich i były symbolem prestiżu.**
- Stanowiły interesującą alternatywę dla budowli murowanych, powstających w miastach.

DĘBNO *Kościół św. Michała Archaniota w Dębnie – pochodzący z drugiej połowy XV w., wyposażony w najstarszą, wykonaną w drewnie, zachowaną w całości polichromię w Europie*

Wirtualny spacer;
<http://digitalunesco.pl/portfolio-item/debno/>

BLIZNE. Kościół Wszystkich Świętych – unikatowy zespół kościelno-plebański o charakterze obronnym.

HACZÓW, kościół Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła w Haczowie – największy w Europie gotycki kościół drewniany. Pochodzi z końca XIV w. i jest najstarszą konstrukcją zrębową w Polsce.

Wirtualny spacer: https://www.szlak.maryjny.pl/haczow_pl

<http://szlakunesco.podkarpackie.pl/>

LIPNICA MUROWANA, *Drewniany kościół św. Leonarda w Lipnicy Murowanej – jeden z najstarszych drewnianych kościołów Polski pozostający w swojej niemal niezmięnionej formie od średniowiecza.*

Park Mużakowski

Obiekt transgraniczny polsko-niemiecki
Wpis w 2004 r. na podstawie kryterium I i IV.

- Park krajobrazowy o **powierzchni 559,90 hektarów**, rozciągający się po obu stronach Nysy Łużyckiej, wzdłuż której przebiega granica polsko-niemiecka, został stworzony przez księcia Hermanna von Pückler-Muskau w latach 1815-1844.
- Park, harmonijnie wpisany w wiejski krajobraz, **zapoczątkował nowe podejście w projektowaniu krajobrazu i wpłynął na rozwój architektury krajobrazu w Europie i Ameryce**. Zaprojektowany jako „obraz malowany za pomocą roślin” nie miał nawiązywać do klasycystycznego krajobrazu, wyobrażenia Edenu czy utraconej doskonałości, ale wykorzystywał miejscową roślinność do podkreślenia walorów istniejącego krajobrazu. Ten „zintegrowany krajobraz” rozciąga się aż do miasta Muskau, poprzez pasy zieleni tworzące parki miejskie otaczające obszary zabudowane.
- Miasto stało się w ten sposób jednym z elementów utopijnego krajobrazu. W skład obiektu wchodzi również odbudowany zamek, mosty i arboretum

Wirtualny spacer z google maps”

<https://www.google.pl/maps/dir//51.547042,14.731314/@51.5455043,14.735091,1,117m/data=!3m1!1e3!4m4!4m3!1m0!1m1!4e1?hl=pl>

Park Mużakowski

<http://www.park-muzakowski.pl/page/singlegal?id=3>

<https://www.park-muzakowski.pl/park/> Video ok.5 min

Hala Stulecia we Wrocławiu

Wpis w 2006 r. na podstawie kryteriów I, II i IV.

Hala Ludowa we Wrocławiu została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO pod swoją pierwotną nazwą, jako Hala Stulecia (Centennial Hall in Wrocław). Jest to nazwa znana powszechnie i stosowana przez badaczy architektury od chwili wzniesienia tej monumentalnej budowli do czasów obecnych.

Jest to budowla przełomowa w historii architektury **wykorzystującej żelazobeton**. Wzniesiona została w latach **1911-1913** przez architekta **Maxa Berga** na terenach **Wystawy Stulecia** jako budowla wielofunkcyjna służąca rekreacji.

Zbudowana na planie koła z czterema absydami, Hala mieści ogromną cylindryczną widownię na około 6000 osób. Wznosząca się na wysokość 23 metrów kopuła zwieńczona jest latarnią ze stali i szkła.

Hala Stulecia jest rozwiązaniem pionierskim pod względem architektonicznym i inżynierskim, dokumentującym przenikanie się różnych wpływów we wczesnych latach XX wieku i stanowiącym zasadniczy punkt odniesienia dla dalszego rozwoju budownictwa w dziedzinie dużych konstrukcji zbrojonych.

Hala Stulecia we Wrocławiu

- *Dzieło Maksa Berga jako książkowy przykład wykorzystania konstrukcji zbrojonych w technice budowlanej. Powstała w 1913 roku hala miała największy, żelbetowy dach na świecie.*

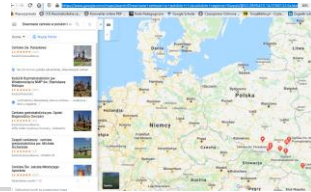
<http://halastulecia.pl/aplikacja-mobilna/>

Wirtualny spacer po Wrocławiu;
<http://www.holoit.com/wroclaw/pl/>

Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat

Seryjny wpis transgraniczny polsko-ukraiński na podstawie kryterium III i IV / 2013.

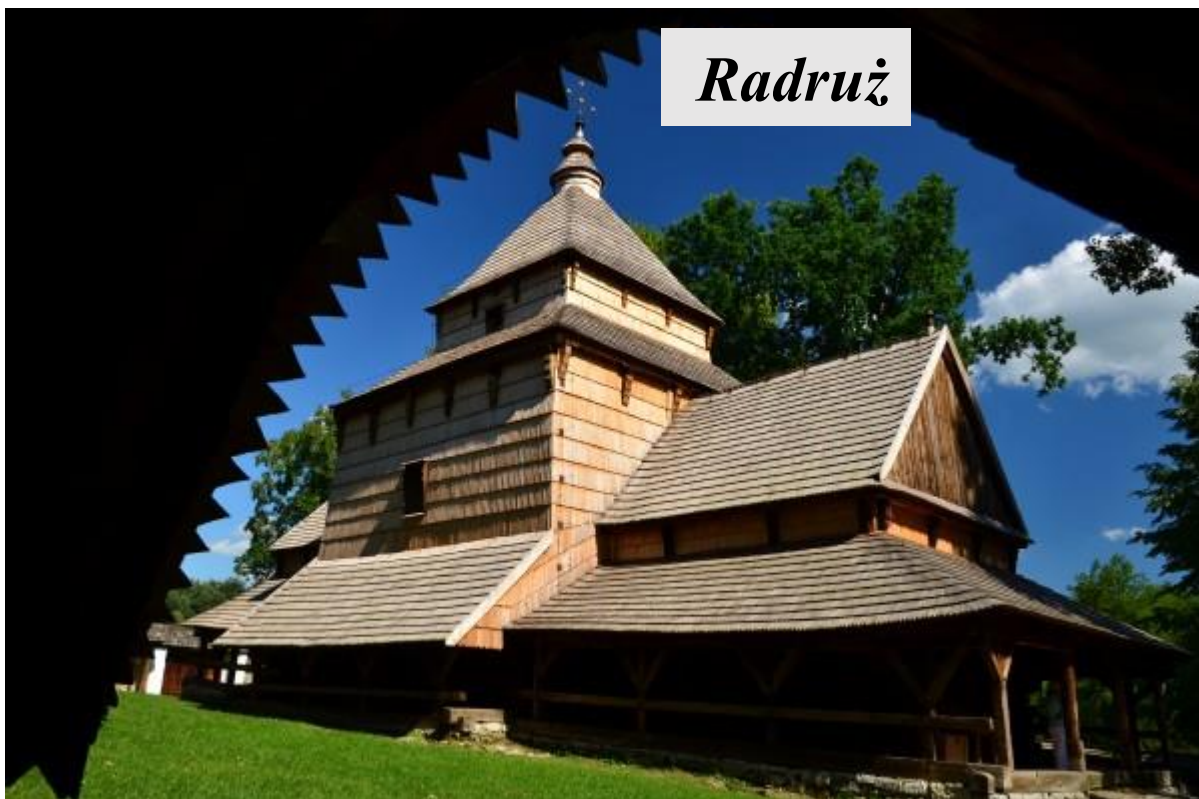
<https://www.google.com/maps/search/Drewniane+cerkwie+w+polskim+i+ukrai%C5%84skim+regionie+Karpata/@52.2895423,14.0768122,6z/data=!3m1!4b1>

- Wpis obejmuje **16 wybranych cerkwi**, z których osiem znajduje się na terytorium Polski i osiem na Ukrainie. Są to: cerkiew św. Paraskiewy w Radrużu, cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu, cerkiew św. Michała Archanioła w Smolniku, cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku (Podkarpacie) i cerkiew św. Jakuba Młodszeo Apostoła w Powroźniku, cerkiew Opieki Bogurodzicy w Owczarach, cerkiew św. Paraskiewy w Kwiatoniu, cerkiew św. Michała Archanioła w Brunarach Wyżnych (Małopolska) i osiem na Ukrainie (cerkiew Zesłania Ducha Świętego w Potyliczu, cerkiew św. Dymitra w Matkowie, cerkiew Świętej Trójcy w Żółkwi, cerkiew św. Jerzego w Drohobyczu (obwód lwowski), cerkiew Św. Ducha w Rohatyniu i cerkiew Narodzenia Theotokos w Werbiążu Niżnym (obwód iwanofrankowski), cerkiew Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie i cerkiew św. Michała w Użoku (obwód zakarpacki).
- **Cerkwie są budowlami o konstrukcji zrębowej.** Zostały wzniesione w okresie od XVI do XIX wieku jako świątynie społeczności wyznania **prawosławnego i grecko-katolickiego**. Według typów architektonicznych wyróżnia się cerkwie **halickie, łemkowskie, bojkowskie i huculskie**. Obrzędowość, ikonografia i technika związane z kulturą poszczególnych grup etnicznych rozwijały się na przestrzeni dziejów. Świątynie są świadectwem odrębnych tradycji budowlanych, zakorzenionych w tradycji Kościoła Wschodniego. Zawierają elementy lokalnego budownictwa i symboliczne odniesienia do kosmogonii danej społeczności. Trójdzielne świątynie wieńczą namiotowe lub cebulaste hełmy. W obrębie obszarów wpisanych, poza cerkwiami znajdują się drewniane dzwonnice, cmentarze i bramy, wewnątrz cerkwi – ikonostasy i polichromie.

Drewniane cerkwie w polskim regionie Karpat – Radruż, Chotyniec, Smolnik, Turzańsk, Powroźnik, Owczary, Kwiaton, Brunary Wyżne. Data wpisania: 2014 r.

Wirtualne muzeum:

<http://wmp.podkarpackie.pl/muzeum-kresow-w-lubaczowie/>

<http://travellersi.pl/tag/radruz/>

https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Aktualnosci/news.php?ID=1474

<http://www.muzeumkresow.eu/zespol-cerkiewny-w-radruzu/unesco>

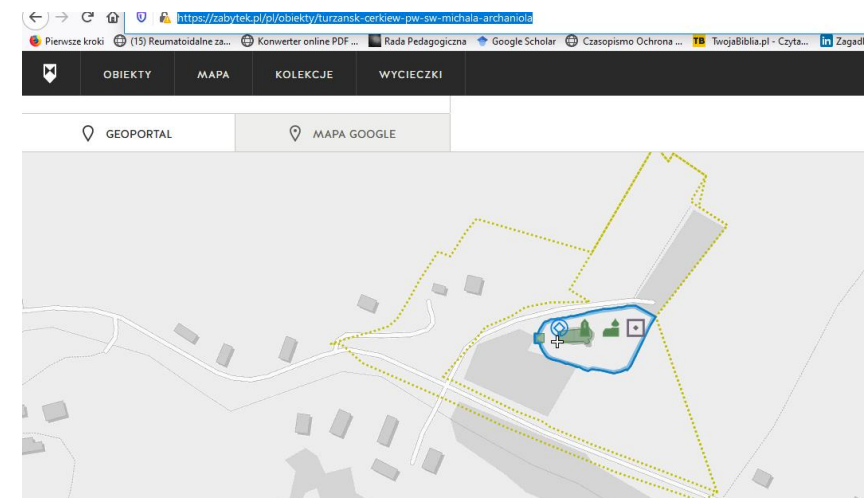
<https://pl.wikivoyage.org/wiki/Turza%C5%84sk>

TURZAŃSK

- *Cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku – w swej historii: prawosławna, unicka, dziś jako cerkiew łemkowska.*

<https://zabytek.pl/pl/obiekty/turzansk-cerkiew-pw-sw-michala-archaniola>

CHOTYŃNIEC

https://zabytek.pl/pl/obiekty?szukaj=chotyń

Pierwsze kroki (15) Reumatoidalne za... Konwerter online PDF... Rada Pedagogiczna Google Scholar Czasopismo Ochrona

OBIEKTY MAPA KOLEKCJE WYCIECZKI

POMNIKI HISTORII ŚWIATOWE DZIEDZICTWO ZABYTKI NIERUCHOME ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

paleolit mezolit neolit brąz żelazo 600 n.e. 1000 1500

Paleolit - 1960

chotyń

 <p>CERKIEW GRECKOKATOLICKA PARAFIALNA PW. NARODZENIA NMP CHOTYŃNIEC</p>	 <p>DZWONNICA CERKIEWNA CHOTYŃNIEC</p>	 <p>GRODZISKO CHOTYŃNIEC</p>
---	---	---

- Cerkiew greckokatolicka Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu została wybudowana około roku 1600. Była wielokrotnie przebudowywana, w jej wnętrzu zachowała się XVIII-wieczna polichromia i ikonostas z końca XVII wieku.

<https://zabytek.pl/pl/obiekty?szukaj=chotyń>

SMOLNIK

Wirtualny spacer:

http://res.map4u.pl/panoramy/Panoramy/18_Cerkiew_w_Smolniku/

<https://www.trekearth.com/gallery/Europe/Poland/East/Podkarpackie/Smolnik/photo1102715.htm>

POWROŹNIK

Cerkiew pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła. Zbudowana w 1600 r. jest najstarszą cerkwią w południowej Polsce i została w 2013 r. wpisana listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Jest to obiekt drewniany, trójdzielny, jednonawowy, konstrukcji zrębowej, z wieżą konstrukcji słupowej. Nad nawą dach namiotowy trzykrotnie łamany, nad prezbiterium-trójsпадowy. Całość wieńczy trzy charakterystyczne baniaste wieżyczki ze ślepymi latarniami. Elewacja zewnętrzna i dach kryte gontem. Wnętrze niezwykle bogate w zabytki sztuki cerkiewnej, min. wyróżnia się polichromia figuralna z początku XVII w., barokowy ołtarz główny z ikoną "Matka Boża z Dzieciątkiem" z XVII w. Ikonostas z XVII w. został wykorzystany jako tło ołtarza. Również ikony, które możemy tam obejrzeć, mają unikalną wartość ("Sąd Ostateczny", "Aron", "Pieta" i inne).

Do najstarszych elementów wyposażenia cerkwi należy rokokowa ambona z 1700 r. i dzwon z wieży, odlany w 1615 r. Otoczona jest nowym murem kamiennym, z gotowym zadaszeniem. Od 1951 r. obiekt ten został przemianowany na kościół rzymskokatolicki. Powroźnik posiada dużą liczbę źródeł mineralnych. Są wśród nich szczawy, wody żelaziste z zawartością dwutlenku węgla. Wioska ta jest położona na wysokości ok. 480 m n.p.m. Z Powroźnika wychodzą dwa szlaki: na Górę Parkową (741 m. n.p.m.) i na Zimne (918 m n.p.m.).

Wirtualny spacer;

<https://www.google.pl/maps/place/Cerkiew+%C5%9Aw.+Jakuba+M%C5%82odszego+Aposto%C5%82a/@49.3696026,20.950348,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipNqtoBrB82GglanPELHs4Qd0-aKxJG7NcGeFXs!2e10!3e12!6shhttps:%2F%2Fih5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNqtoBrB82GglanPELHs4Qd0-aKxJG7NcGeFXs%3Dw203-h152-k-no!7i3648!8i2736!4m12!1m6!3m5!1s0x0:0x8061b214aca1ec11!2sCerkiew+%C5%9Aw.+Jakuba+M%C5%82odszego+Aposto%C5%82a!8m2!3d49.3696026!4d20.950348!3m4!1s0x0:0x8061b214aca1ec11!8m2!3d49.3696026!4d20.950348>

OWCZARY

Cerkiew Opieki Bogurodzicy

Wirtualny spacer; <http://panoramy.zbooy.pl/360/show.html?p=owczary-cerkiew-oltarz-hdr&t=32&lang=p>

<http://dniedzictwa.pl/cerkiew-pw-opieki-bogurodzicy/>

Owczary to wieś **łemkowska** położona w dolinie potoku Siary, wśród pagórków Magury Małastowskiej. Lokowana była na prawie niemieckim w 1323 r. pod nazwą Rychwałd. W 1417 r. została przeniesiona na prawo wołoskie.

KWIATOŃ

Cerkiew św. Paraskewy w Kwiatoniu. Położona w dolinie Zdyni, dawna łemkowska cerkiew greckokatolicka, pochodzi z drugiej połowy XVII w. Świątynia jest klasycznym, modelowym przykładem łemkowskiej architektury cerkiewnej.

<http://www.drewniana.malopolska.pl/?page=objekty&id=94>

Brunary Wyżne

- **Cerkiew św. Michała Archanioła w Brunarach Wyżnych** - obecny wygląd zawdzięcza przebudowie z końca XVIII w. mimo, że jej początki sięgają XVII stulecia. Do Akcji "Wisła" funkcjonowała jako cerkiew łemkowska. Dziś jest parafialnym kościołem katolickim.

Wirtualny spacer; <http://panoramy.zbooy.pl/360/show/brunary-cerkiew-wnetrze-hdr/p/64>

<https://eloblog.pl/mapa-swiatowego-dziedzictwa-unesco-w-polsce/>

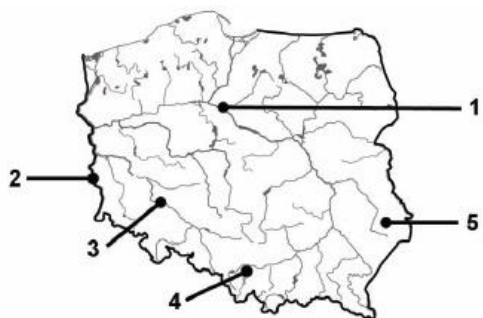
DREWNIANE CERKWIE W POLSKIM I UKRAIŃSKIM REGIONIE KARPAT

Zaplanuj wycieczkę, wykonaj ulotkę promocyjną

<https://wycieczki.polska.travel/planner/results?poisPerPage=19>

Na mapie konturowej zaznaczono numerami 1–5 położenie wybranych obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Trzy z nich przedstawiono na fotografiach.

- Uzupełnij tabelę, wpisując nazwę miasta, w którym znajduje się obiekt przedstawiony na fotografii, oraz numer, którym na mapie oznaczono jego położenie.

A. Stare Miasto od strony Wisły

B. Renesansowe Stare Miasto

C. Obóz koncentracyjny

Fotografia

Miasto

Numer na mapie

A

Toruń

1

B

Zamość

5

C

Oświęcim

4

Białowieża

Warszawa

Wrocław

Park Mużakowski

Jawor

Świdnica

Oświęcim

Zamość

Kraków

Kalwaria Zebrzydowska

Lipnica Murowana

Blizne

Wieliczka

Binar

Dębno

Sekowa Heczeń

Samooceana ucznia. Dokończ zdania:

- Na dzisiejszej lekcji udało mi się
.....
.....
- Na dzisiejszej lekcji podobało mi się.....
- Po dzisiejszej lekcji muszę jeszcze popracować nad
.....
- Na dzisiejszej lekcji byłem/byłam dumny z siebie, ponieważ.....

Źródła (większość źródeł podane na slajdach):

- [Epodreczniki.pl](http://epodreczniki.pl)
- <https://eloblog.pl/mapa-swiatowego-dziedzictwa-unesco-w-polsce/>
- <http://dniedzictwa.pl/cerkiew-pw-opieki-bogurodzicy/>
- <http://unesco.tarnowskiegory.pl/unesco/historia/>
- <http://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/kryteria>
- <http://www.znanenieznane.pl/zaplanuj-sam/artykuly/zabytki-unesco-w-polsce>
- <http://panorama.auschwitz.org/>
- <https://spacery360.pl/realizacje/auschwitz-birkenau-wirtualny-spacer>
- <https://warszawa.naszemiasto.pl/wyberz-sie-na-wirtualny-spacer-po-warszawie-z-google/ar/c1-1350765>

